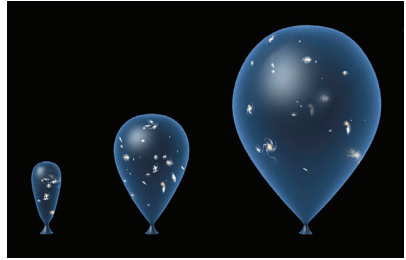

ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ Է ԻՄԱՆԱԼ

Տիեզերքի ընդարձակումը հասկանալու համար պարկերացրեք այսպիսի մի գիրապիորձ: Պարկերացնեք, որ փչում եք մի փուչիկ, որի ամբողջ մակերեսին գալակտիկաներ են նկարված: Ուշադիր նայելու դեպքում կարող նկատել, որ փուչիկի ուռչելու ընթացքում նկարված գալակտիկաները հեռանում են միմյանցից: Ավելին, որքան ավելի հեռու են այդ «գալակտիկաները» միմյանցից, այնքան ավելի արագ են հեռանում դրանք իրարից:

***

Մեծ պայթյունն անվանման հեղինակը անգլիացի հայրնի սափրագետ Ֆրեդ Հոյլն (1915–2001) է, որը չէր հավատում մեծ պայթյունի վարկածին: Իրականում նա այդ անվանումն արտասանել է հեգնական իմաստով: Բանն այն է, որ 1949 թվականին բելգիացի փիզիկոս Ժորժ Լեմետրը (1894–1966) ներկայացրեց իր տեսությունն այն մասին, որ փիզիկոսն առաջացել է մեծ զանգվածով նախասարմի պայթյունի հետևանքով: Զեկուցմանը ներկա Հոյլը հեգնանքով նկատեց, որ դա մեծ աղմուկ է: Անզերեկնում այստեղ որոշ բառախաղ կա՝ bang բառը նշանակում է և պայթյուն, և դարձարկ աղմուկ: Եվ Հոյլի արտաբերած այդ բառակապակցությունը մտավ գիրության մեջ ու դարձավ թերևս ամենից շար օգտագործվող գիրական տերմիններից մեկը: Իսկ Հոյլը մինչև կյանքի վերջն ինքն իրեն չէր ներում այդպիսի տերմին սրեղծելու համար:

Ֆրեդ Հոյլն
(1915–2001)

***

Մնացորդային ձառագայթումն առաջին անգամ 1955 թվականին արձանագրել է Պուլկովոյի սափրադիրարանի սապիրանյար Տիգրան Շնափոնովը, որը դրա մասին գրել էր. «Պարզվեց, որ ռադիոձառագայթման ջերմաստիճանը 4 սարիճան է»: Նա նշել էր նաև, որ այդ ռադիոձառա-

գայթաման ինտրենսիվությունը կախված չէ ոչ ուղղությունից, ոչ ժամանակից: Սակայն այդ մասին չտպագրեց որևէ աստղագիտական հանդեսում: Ուարի մնացորդային ճառագայթման հայտնաբերումը վերագրվում է Առնո Փենզիասին և Ռոբերտ Վիլսոնին, որոնք 1965 թվականին արձանագրեցին այն ԱՄՆ-ում: Այդ հայտնագործության համար նրանք 1978 թվականին արժանացան Նոբելյան մրցանակի: